

KLER PULI

**Ljudi na
peronu pet**

Prevela
Sanja Bošnjak

■ Laguna ■

Naslov originala

Clare Pooley

THE PEOPLE ON PLATFORM 5

Copyright © Quilson Ltd 2022

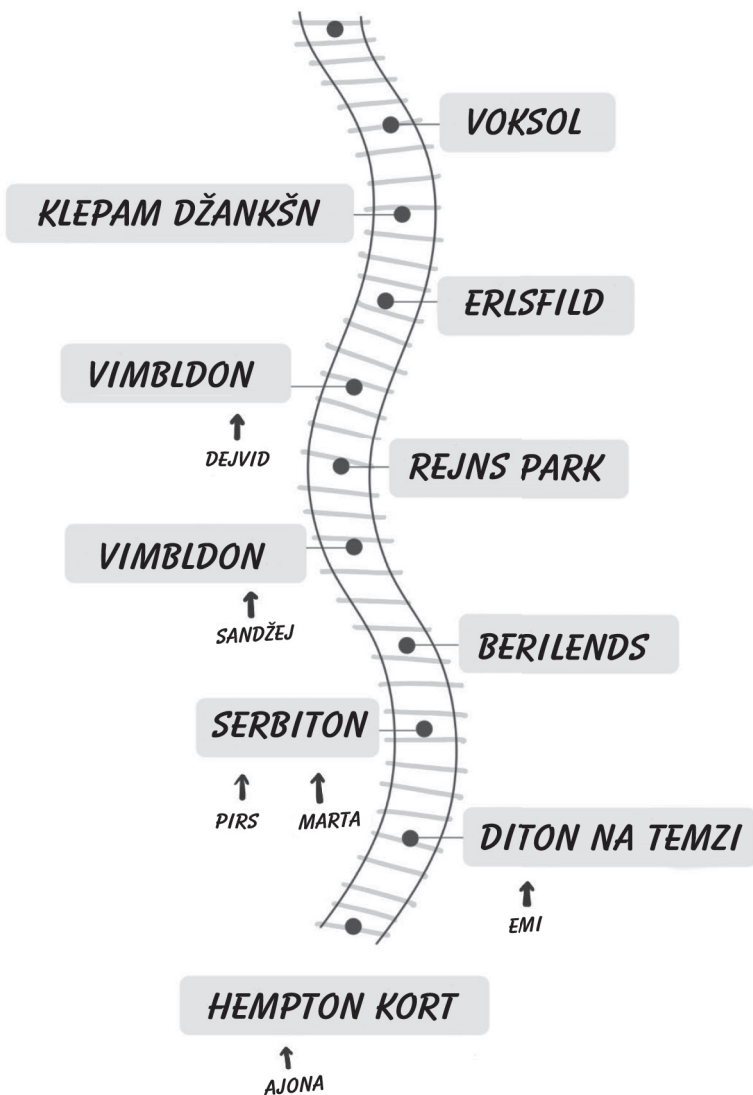
Translation copyright © 2022 za srpsko izdanje, LAGUNA

Mojoj ćerki Elajzi
Da se uvek „ugledaš na Ajonu“

„Vozovi su divni.
Putovati vozom znači videti prirodu
i ljudska bića, gradove i crkve
i reke, zapravo, videti život.“

Agata Kristi

LONDON VOTERLU

Ajona

8.05 od Hempton korta do Voterlua

Do trenutka kad je čovek počeo da umire pred njom u 8.05, Ajonin dan bio je baš kao i bilo koji drugi.

Uvek je izlazila iz kuće u pola osam. U proseku joj je trebalo dvadeset minuta da na visokim potpeticama peške stigne do stanice, obično petnaest minuta pre nego što njen voz krene za Voterlu. Dva minuta kasnije ako bi bila u lubutenkama.

Dolazak u pravo vreme bio je ključan ako je želela da ugrabi svoje uobičajeno sedište u svom uobičajenom vagonu, a želela je. Iako su novotarije bile predivne kad se radilo o modi ili filmu, pa čak i poslastičarstvu, nisu bile dobrodošle u svakodnevnim putovanjima na posao.

Pre nekog vremena urednik joj je predložio da počne da *radi od kuće*. To je bilo, kako joj je rekao, u modi, a ona je svoj posao mogla podjednako dobro obavljati i izvan radnog mesta. Pokušao je da je izmami iz kancelarije spominjući joj dodatni sat spavanja i više slobode, i kad to nije upalilo, pokušao je da je istera tako što ju je primoravao da radi nešto užasno što

se zvalo *hot desking*,* što je, kako je otkrila, bio korporativni izraz za *deljenje*. Nikad nije volela da deli, ni u detinjstvu. Ona mala nezgoda s barbikom još joj je bila urezana u sećanje, a nema sumnje, i njenim drugaricama iz odeljenja. Ne, granice su bile neophodne. Srećom, kolege su brzo shvatile koji je njen omiljeni sto i on je od vrućeg postao izrazito leden.

Volela je da odlazi u kancelariju. Uživala je da se druži sa svim tim mladim ljudima, koji su je učili najnovijem žargonu, puštali joj svoju omiljenu novu muziku i govorili joj šta da gleda na *Netfliksu*. Bilo je važno držati korak s vremenom, naročito u njenom poslu. Bea, neka joj Bog oprost, tu nije mogla mnogo da pomogne.

Međutim, danas se nije mnogo radovala predstojećem danu. Najnoviji urednik joj je zakazao procenu učinka od trista šezdeset stepeni, što joj je zvučalo previše prisno. U njenim godinama (pedeset sedam) niko nije voleo da ga procenjuju iz prevelike blizine i naročito ne iz svih uglova. Bilo je bolje nešto prepustiti mašti. Ili, iskreno govoreći, uopšte ne razmišljati o tome.

U svakom slučaju, šta je on znao? Poput policajaca i lekara, i njeni urednici su izgleda svake godine bili sve mlađi. Ovog su, verovali ili ne, začeli posle globalne mreže. Nikad nije upoznao svet u kom su telefoni bili pričvršćeni za zid, a činjenice su se tražile u Enciklopediji Britanika.

Pomalo se setno prisetila svojih godišnjih procena kad je tek počela da radi za časopis, pre skoro trideset godina. Naravno, tada ih nisu zvali „procene“. Zvali su ih „ručak“ i odigravale su se u *Savoj grilu*. Jedina mana bila je što je redovno morala ljubazno da sklanja urednikovu debelu, znojavu ruku sa svoje butine, ali prilično se izveštila u tome i gotovo je vredelo samo zbog lososa u sosu menijer, kog je pomoćni konobar s

* Engl.: doslovno: vrući radni sto, a izraz znači da više zaposlenih deli jedan radni sto. (Prim. prev.)

francuskim naglaskom vešto čistio od kostiju i koji se zalivao ohlađenom bocom šablija. Pokušala je da se seti kad je posljednji put neko, osim Bee, pokušao da je pipa ispod stola i nije mogla. U svakom slučaju, ne još od početka devedesetih.

Proverila je svoj odraz u ogledalu u hodniku. Za danas je izabrala omiljeni crveni komplet – onaj koji je vikao *Sa mnom nema šale i I ne pomišljaj na to, gospodine*.

„Lulu!“, viknula je i odmah videla da joj njen francuski buldog već sedi kraj nogu i čeka da pođu. Još jedno stvorenje navike. Sagnula se da joj zakači povodac za jarkoružičasti okovratnik, s imenom ispisanim utisnutim cirkonima. Bei se nisu svidali modni dodaci za Lulu. *Dušo, ona je pas, ne dete*, rekla je mnogo puta. Ajona je bila sasvim svesna toga. Deca su u današnje vreme bila prilično sebična, lenja i na svašta su imala pravo, razmišljala je. Ni nalik na dragu Lulu.

Otvorila je ulazna vrata i doviknula uz stepenice, kao i uvek: „Zdravo, Bea! Idem na posao. Nedostajaćeš mi!“

Prednost ukrcavanja u voz u Hempton kortu bila je ta što je to bio kraj linije, ili početak, u zavisnosti, naravno, od smera putovanja. U tome se krila životna lekcija, pomislila je Ajona. Iz njenog iskustva, u većini završetaka krili su se počeci. Trebalo bi to da zabeleži za kolumnu. Dakle, vozovi su bili uvek, ako stigneš dovoljno rano, prilično prazni. To je značilo da je obično mogla da zauzme svoje omiljeno sedište (sedmo sedište pored prolaza s desne strane, okrenuto napred, za stolom) u svom omiljenom vagonu: broj tri. Uvek je više volela neparne od parnih brojeva. Nije volela ništa previše okruglo ili podesno.

Sela je, smestila Lulu na susedno sedište i počela da slaže svoje stvari ispred sebe. Termos sa zelenim čajem, prepun antioksidanasa protiv starenja; šoljicu od koštanog porcelana i odgovarajući tanjirić, jer je ispijanje čaja iz plastike bilo ispod svakog nivoa u svakom slučaju; najnoviju poštu i ajped. Imala

je samo deset stanica do Voterlua i trideset šest minuta putovanja bila je savršena prilika da se pripremi za predstojeći dan.

Dok se voz sve više punio na svakoj sledećoj stanici, ona je veselo radila u svom malom mehuru, predivno neprimetna i utopljena u pozadinu. Samo jedna od hiljade običnih putnika, od kojih niko nije obraćao ni najmanju pažnju na nju. Naravno, niko se nije obraćao ni njoj, niti bilo kome drugom. Svi su znali drugo pravilo putovanja javnim prevozom: možeš da klimneš glavom nekome ako ga vidiš određeni broj puta, čak, *u nekim izuzetnim prilikama*, razmeniš kiseli osmeh ili zakolutaš očima na neku objavu preko razglasa, ali nikad, baš nikad, ne razgovaraš. Osim ako si neki ludak. A ona to nije bila, ma šta pojedini govorili.

Neobičan zvuk naveo ju je da podigne pogled. Prepoznala je čoveka koji je sedeo naspram nje. Obično nije bio u ovom vozu, ali često ga je viđala na povratku, u 18.17 iz Voterlua. Primećila ga je zbog izvanredno skrojjenih odela, čemu bi se obično divila, ali utisak joj je prilično pokvarilo izuzetno uobraženo držanje koje je odlikovalo samo heteroseksualne belce ogromne platežne moći. To je potkrepljivala i njegova sklonost da sedi razmetljivo, krajnje glasno razgovara mobilnim telefonom o *berzama* i *položajima*. Jednom ga je čula kako upoređuje svoju ženu s *robijaškom kuglom oko noge*. Uvek je silazio u Serbitonu, što se Ajoni činilo malo neprikladnim. Svim putnicima koje je prepoznavala nadenula je nadimke, a on je bio Elegantan ali Seksistički Serbiton.

Trenutno nije delovao sasvim zadovoljno sobom. Ako ništa drugo, činilo se da je u nevolji. Naginjao se napred, hvatao za vrat i ispuštao zvukove nalik nečemu između kašlja i povraćanja. Devojka koja je sedela pored njega – lepa i mlada, s crvenom kosom u pletenici i svežom kožom, koju je, bez sumnje, uzimala zdravo za gotovo, ali će je se jednog dana sećati s ljubavlju – pitala ga je, prilično uznemireno: „Jeste li dobro?“ Sasvim očigledno, nije bio dobro. Podigao je pogled, pokušavajući da

im nešto kaže, ali reči kao da su mu zapele u grlu. Pokazao je na napola pojedenu voćnu salatu na stolu ispred sebe.

„Mislim da se davi jagodom. Ili možda zrnom grožđa“, rekla je devojka. Slučaj je očigledno bio hitan. Nije bilo važno koje je tačno voće bilo u pitanju. Devojka je spustila knjigu koju je čitala i potapšala ga je po leđima, između lopatica. Bilo je to nežno tapšanje kakvo su često pratile reči *dobra kuca*, nipošto onakvo kakvo su okolnosti zahtevale.

„Čekaj, to treba jače“, priskočila je Ajona i nagnula se preko stola da ga snažno udari stegnutom pesnicom, u čemu je uživala više nego što je trebalo, s obzirom na okolnosti. Na trenutak je zavladala tišina i pomislila je da mu je bolje, ali onda je krkljanje opet počelo. Lice mu se prošaralo ljubičastim pečatima, a usne su počele da gube boju.

Hoće li umreti, baš tu u 8.05? I pre nego što stignu u Votterlu?

Pirs

8.13 od Serbitona do Voterlua

Pirsov dan nije tekao sasvim po planu. Za početak, to nije bio njegov uobičajen voz. Voleo je da bude u Sitiju pre nego što se berze otvore, ali današnja kolotečina bila mu je potpuno razbijena, jer je Kandida juče otpustila dadilju.

Magda im je bila treća dadilja ove godine i Pirs se iskreno nadao da će ostati barem do kraja polugodišta. A onda su se vratili ranije sa groznog porodičnog vikenda i zatekli je u krevetu s baštovanom, ostacima kokaina i uvijenom novčanicom na *Grozonu** u tvrdom povezu. Možda bi Pirs i uspeo da ubedi Kandidu da Magda prođe samo s upozorenjem, jer je u to vreme bila van dužnosti, ali kaljanje dečje omiljene priče za laku noć bila je kap koja je prelila čašu. *Kako mogu da čitam tu priču ponovo a da ne zamišljam Tomasa kako istražuje Magdinu duboku, crnu šumu?*, vikala je Kandida.

Sve se još više pogoršalo kad se konačno ukrcao u voz u Serbitonu i otkrio da je jedino slobodno sedište, za stolom za

* Knjiga za decu Džulije Donaldson. (Prim. prev.)

čtvoro, bilo prekoputa one uvrnute žene i njenog šištavog psa pljosnatog lica. Obično je nije viđao ujutru, ali bila mu je neprijatno poznat prizor iz putovanja ka kući. Očigledno nije bio jedini putnik koji se veoma trudio da je izbegne, pošto su često samo pored nje sedišta bila prazna.

Ludača sa Psom izgledala je još smešnije nego obično, u grimiznom kostimu od tvida koji bi više pristajao tapaciranom nameštaju u osnovnoj školi.

Brzo je odmerio da li stoji do Voterlua ili da sedi prekoputa sofe u cipelama s visokim potpeticama. Onda je primetio da je devojka pored koje je bilo jedno slobodno mesto veoma lepa. Bio je prilično siguran da ju je već viđao u vozu. Prepoznao joj je mali razmak između dva prednja zuba – sitna nesavršenost koja je prevagnula da joj lice od neupadljivo lepog postane zanosno. Možda joj je čak i namignuo – u jednom tihom trenutku prisnosti koju su delili privlačni i uspešni putnici zaglavljani u moru osrednjeg čovečanstva, kao trkački automobili visokih performansi na parkingu ispred *Lidla*.

Bila je u kasnim dvadesetim, verovatno, i na sebi je imala uzanu ružičastu suknju – koja je, bio je siguran, ukazivala na savršen par nogu, žalosno sakriven ispod stola – s belom majicom i crnim sakoom. Mora da je imala neki moderan posao u medijima koji joj je omogućavao da se oblači opušteno cele nedelje, ne samo petkom. S takvom poslasticom za oči tokom putovanja prevagnula je odluka da sedne.

Izvadio je telefon da proveri svoje ključne pozicije. Izgubio je tako mnogo novca prošle nedelje da je ova morala biti izuzetna. U sebi se pomolio bogovima tržišta dok je uzimao zrno grožđa iz male voćne salate koju je kupio u prodavnici pored stanice. Potrošio je toliko vremena ubeđujući decu da doručkuju dok je istovremeno umirivao povike: *Gde je Magda? Hoćemo Magdu!*, da je zaboravio da sâm doručkuje. Gledao je pecivo s čokoladom u pekari, ali Kandida mu je zabranila da jede pecivo, jer se ugojio. *Ugojio!?!* Zapravo je izuzetno dobro

izgledao za svoje godine. Ipak, uvukao je stomak, za svaki slučaj, svestan devojke koja je sedela pored njega.

Iskolačio je oči na brojke na ekranu. To sigurno nije bilo moguće? *Dartington didžital* je bio siguran. Nesvesno je oštro udahnuo, a onda osetio kako mu se nešto zaglavilo duboko u grlu. Pokušao je da diše, ali samo se spustilo još niže. Pokušao je da se nakašlje, ali to nimalo nije delovalo na prepreku. *Ostani smiren*, rekao je sebi. *Misli. To je samo zrno grožđa.* Ali osetio je kako ga je preplavio talas straha i bespomoćnosti.

Lupio je šakama o sto i razrogačio oči na žene oko sebe i nemo ih molio. Osetio je kako mu neko gladi leđa pokretom koji je više ličio na masažu nego hitan hirurški zahvat kakav mu je trebao. A onda je, hvala bogu, usledio oštar jak udarac koji će sigurno obaviti posao? Uz ogromno olakšanje osetio je kako se zrno malo pomerilo. Pre nego što se ponovo zaglavilo.

Ne mogu da umrem ovde sada, pomislio je. *Ne u ovom groznom lokalnom vozu, okružen nikogovićima i čudacima.* A onda, još gora misao: *Ako umrem danas, Kandida će saznati. Shvatiće šta sam radio, a deca će odrasti sa saznanjem kakav im je otac gubitnik.*

Iz svog položaja, nagnut preko stola, video je kako crveni komplet ustaje, poput vulkanske erupcije, i čuo glas koji je zagrmio: „**IMA LI DOKTORA U OVOM VOZU?!?**“ *Molim te, molim te*, razmišljao je, *neka bude neki doktor u vozu.* Odrekao bi se svega što je imao samo da prodiše. *Čuješ li me, univerzume? Možeš da uzmeš sve.*

Zažmurio je, ali i dalje je video crveno – ili duha u crvenom tvidu ili užarene krvne sudove iza očnih jabučica.

„Ja sam medicinski tehničar!“, čuo je odnekud pozadi. A onda, za nekoliko trenutaka koji su mu se činili kao večnost, dve ruke su ga zgrabile otpozadi i povukle ga iz savijenog položaja, snažno mu pritiskajući stomak – jednom, dvaput, triput.

Sandžej

8.19 od Nju Maldena do Voterlua

Danas će biti *taj* dan, pomislio je Sandžej dok je išao prema stanici u Nju Maldenu da uhvati svoj uobičajeni voz. Dan kad je konačno skupio hrabrost da se obrati Devojci iz Voza. Čak je smislio i šta će reći. Uvek je nosila knjigu. Pravu, ne kindl ili audio-knjigu. To je bio jedan od (mnogih) razloga zbog kojih je znao da su stvoreni jedno za drugo. Prošle nedelje je primetio da je čitala roman *Rebeka*, pa je i on kupio primerak u obližnjoj knjižari i pročitao prvih nekoliko poglavlja preko vikenda. To je značilo da će danas, pod pretpostavkom da ga i ona još čita, moći da je pita šta misli o gospođi Danvers. Savršen početak razgovora. Originalan, ljubazan i inteligentan.

Pogledom je potražio svoja dva cimera. Radili su u istoj bolnici kao i on, ali trenutno su bili u noćnim smenama, pa su se često mimoilazili ujutru – Sandžej je išao na sever, svež u licu i donekle živahan, Džejms i Itan na jug, mirisali su na dezinfekciona sredstva i bili bleđi i iscrpljeni. Prozor u njegovu blisku budućnost.

Sandžej je stajao na mestu na peronu pored tezge s hranom, gde se vagon tri obično zaustavljao, pošto je otkrio, posle

višenedeljnog istraživanja, da je to deo voza u kojem će ona najverovatnije biti. *Sjajna knjiga*, vežbao je u glavi. *Šta misliš o gospođi Danvers? Ja sam Sandžej, inače. Putuješ li često ovim vozom?* Ne, ne, izbaci to poslednje. Previše jezivo.

Čim se ukrcao u voz, video je da mu je zaista bio srećan dan. Sedela je za stolom za četvoro s Damom Duginih Boja, njenim psom i bucmastim sredovečnim muškarcem u skupom odelu. Sandžej ga je već video nekoliko puta ranije. Bio je ona vrsta nadmenog uspešnog poslovnog čoveka kakve je viđao da dovoze u hitnu hiruršku zbog pucanja čira na želucu usled stresa ili sumnje na srčani udar zbog povremenog uzimanja kokaina i od onih koji viču: *Imam privatno zdravstveno osiguranje!* Očigledno je smatrao da je bolji od većine običnih smrtnika i nije dovoljno poštovao tuđi lični prostor.

Međutim, Sandžej se veoma dopadala Dama Duginih Boja, koju je viđao mnogo puta dok je putovao na posao, ali nikad nije razgovarao s njom. Očigledno. U svetu gde su skoro svi nosili crno, tamnoplavo ili nijanse sive, ona se oblačila u smaragdnozeleno, tirkiznoplavo ili modroljubičasto. Ni danas nije razočarala. Nosila je kostim sašiven od jarkocrvenog tvida, u kojem je izgledala kao kremasti bomboni od jagode što uvek ostanu na dnu porodične limene kutije *Kvoliti strita*.

Da li bi mogao da je zamoli da pomeri svog psa, pa da joj se pridruži za stolom? Na kraju krajeva, pas verovatno nije imao sezonsku kartu i držati životinje na sedištu sigurno je bilo protiv svakog zdravstvenog i bezbednosnog propisa. Nevolja je bila u tome što se on divio Dami Duginih Boja, ali je se podjednako i plašio. I nije bio jedini. Koliko god krcat voz bio, malo ljudi se usuđivalo da je zamoli da pomeri svog ljubimca. I ako jesu, tu grešku nisu ponavljali. Čak ni konduktar.

Ustao je, držeći se za metalnu šipku radi ravnoteže, i pokušavao da smisli kako da se dovoljno približi devojci i započne razgovor. Nikad to nije radio. Pre toga je izlazio sa ženama koje je upoznavao na koledžu, na poslu ili aplikacijama za

upoznavanje, gde su danima šaljivo ćaskali, oprezno razmenjivali tek poneki lični podatak pre nego što bi se sreli licem u lice. Ovo je bila stara škola i bilo mu je veoma strašno. S razlogom više niko nije tako radio.

S obzirom na to da je bilo osamdesetak ljudi stisnutih u prilično maloj metalnoj kutiji, vagon je, kao i uvek, bio izuzetno tih. Samo zvuk točkova na šinama, prigušeni šum iz nećijih slušalica i povremeno kašljanje. A onda je tišinu poput tutnjave velikog kamiona presekao glas:

„IMA LI DOKTORA U OVOM VOZU?!?“

Molitve su mu bile uslišene na najneočekivaniji i najneverovatniji način. Pročistio je grlo i viknuo što je ubedljivije mogao: „Ja sam medicinski tehničar!“

Gomila se s poštovanjem razmaknula, ljudi su izvijali tela da mu se sklone s puta, puštajući ga napred kroz mnoštvo mirisa – kafa, parfem, znoj – prema Dami Duginih Boja, njegovoj devojci i čoveku koji se gušio. To se učilo u prvom semestru na fakultetu za medicinske sestre i tehničare. Hitna prva pomoć, prva lekcija: Hajmlihov zahvat.

Njegova obuka je stupila na scenu kao da se prebacio na autopilota. S više snage nego što je mislio da ima, podigao je čoveka sa sedišta otpozadi, obavio mu ruke oko stomaka i povukao što je jače mogao, pravo u dijafragmu. Tripud. Činilo se kao da se čitav voz saživeo i zadržavao dah; a onda je, uz veliko kašljanje, nesrećno zrno grožđa izletelo iz čovekovih usta izuzetnom brzinom i sletelo uz jedno zadovoljno „buć“ u šolju čaja ispred Dame Duginih Boja.

Šoljica je zazveketalala na tanjiriću, zatim se umirila, kad se vagonom prolomilo pljeskanje. Sandžej je osetio kako crveni.

„Ah, bilo je zrno grožđa“, rekla je Dama Duginih Boja, zureći u čaj, kao da je sve ovo bilo deo dečje igre zvane pogodi skriveni predmet.

„Mnogo ti hvala. Mislim da si mi upravo spasao život“, rekao je čovek, teško izgovarajući reči, jednu po jednu, kao

da još pokušavaju da zaobiđu sećanje na zrno grožđa. „Kako se zoveš?“

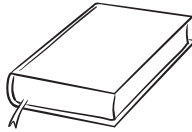
„Sandžej“, odgovorio je. „Nema na čemu. Sve je to deo posla.“

„Ja sam Pirs. Zaista ne mogu da ti zahvalim dovoljno“, rekao je dok mu se boja postepeno vraćala u lice.

SLEDEĆA STANICA JE VOTERLU, objavio je glas iz razglasa. Sandžej se uspaničio. Tapšali su ga po leđima i čestitao mu je jedan stranac za drugim, što je zaista bilo prijatno, ali samo je s jednom osobom želeo da razgovara i propuštao je priliku. Svi su ustali i krenuli prema vratima, povlačeći ga napred, kao nevoljnog leminga kog guraju prema litici. Očajno se okrenuo prema njoj.

„Šta misliš o gospođi Danvers?“, izlanuo je. Delovala je potpuno zbunjeno. Nije čak ni čitala tu knjigu tog jutra. Držala je primerak autobiografije Mišel Obame. Sad je delovao kao poremećeni uhoda. Možda je i *bio* poremećeni uhoda.

Upropastio je sve. Odatle nije bilo povratka.

Emi

Emi je bila previše potresena da bi otišla pravo u kancelariju, pa je umesto toga svratila u omiljeni obližnji mali kafe, izvadiвши papirnu čašu iz torbe.

„Hej, Emi!“, dočekaio ju je barmen. „Kako ide?“

„Zapravo, ne naročito“, odgovorila je pre nego što je uspela da se zaustavi i zameni te reči svojim uobičajenim, društveno prihvatljivim: *Dobro, hvala!* Iz principa je mrzela pomisao da bude kao oni koji kukaju o svojim beznačajnim kapitalističkim neprilikama dok su svakog dana ljudi spavali na ulicama, ili se mučili da prehrane decu.

Barmen je zastao i namrštio se čekajući je da nastavi.

„Neko je umalo umro u vozu jutros. Davio se zrnom grožđa“, rekla je.

„Ali preživeo je, zar ne?“, pitao je barmen. Klimnula je glavom. „Nema trajne onesposobljenosti?“ Odmahnula je glavom. „Znači, ovo je razlog za slavlje! Cimet rolnica, možda?“

Nikako nije mogla da mu objasni zašto se ni najmanje nije osećala slavljenički. Započela je dan kao i obično: istežanjem i nabranjanjem svojih mnogobrojnih blagoslova, a onda – *BUM!* – i pre nego što je stigla u Voterlu, suočila se sa sopstvenom

smrtnošću. Spoznajom da se jednog dana, potpuno neočekivano, od srećne, zdrave osobe može postati... ništa.

I od kakve je koristi bila kad je čovek pored nje počeo da umire? Emi, koja je uvek sebe smatrala snalažljivom u krizama, sedela je nemoćno dok mu je dvoje stranaca spasavalo život. Kad se desilo nešto veoma ozbiljno, nagoni je poželela da pobjegne umesto da se bori. Mogla je samo da razmišlja: *Šta da se to desilo meni? Šta ako me danas zgazi autobus, raznese terorista ili udari struja zbog sumnjivog kompjuterskog kablova? Šta bih ostavila iza sebe? Šta sam postigla?*

Pomislila je na projekat na kojem je radila proteklih mesec dana – potpuno integrisanu digitalnu reklamnu kampanju za „izazovnu“ marku toalet-papira. Zamislila je svoj posmrtni govor: *Zahvaljujući Eminoj strateškoj i stvaralačkoj genijalnosti još nekoliko ljudi moglo je da otkrije raskoš blago prošivenog, mirišljavog toalet-papira.*

Kao tinejdžerka je provela mesec dana spavajući na drvetu da zaštiti obližnju šumu od uništenja i volontirala je u narodnoj kuhinji veći deo školskih raspusta. Nadimak joj je bio Hermiona, jer su njeni prijatelji tvrdili da bi Emi sasvim sigurno povela kampanju da oslobodi kućne vilenjake da su ih imali u školi. Ipak, evo nje sad, sa dvadeset devet godina, i nije radila ništa što bi barem izdaleka promenilo njen delić Ditona na Temzi, a kamoli svet, i sedela je uzaludno dok su se ljudi nasmrt gušili.

Setila se medicinskog tehničara iz voza od tog jutra. Bio je tako smiren. Tako stručan. Tako – i oprostila je sebi trenutak površnosti – *zgodan*. On je zaista *bio* koristan. Spasavao je živote i pre nego što je stigao na posao.

Možda bi trebalo da se prekvalifikuje u medicinsku sestru. Je li bilo prekasno? Možda i nije, ali činjenica da je bila poznata po tome da pada u nesvest kad vidi krv iz nosa ili urali nokat na nožnom prstu verovatno je pokazivala da medicina ipak nije bila savršeno zanimanje za nju.

Šta je ono Divni Herojski Medicinski Tehničar viknuo za njom kad je izašla iz voza? Zvučalo joj je nešto kao: *Šta misliš o*

gospođi Danvers? Ali nije moglo biti, jer to nije imalo nikakvog smisla. Od tolike drame pomutilo joj se u glavi.

Sela je za radni sto i uključila laptop, ošamućena mešavinom kofeina, adrenalina i odlučnosti. Počeće da koristi sve svoje iskustvo i darovitost za nešto *dobro*. Možda bi mogla da izabere humanitarnog klijenta, da ubedi Džoiija da ih uzima pro bono? Zagrizao bi za to kad bi mogli da dobiju neke nagrade za kreativan rad.

Otvorila je mejl. Proverila je ima li nečeg važnog, sastavila spisak najvažnijih stavki za taj dan, a zatim se neko vreme posvetila novom projektu.

Pregledala je spisak nepročitanih poruka. Jedna, odmah na vrhu, isticala se, delimično i zato što joj je ime izmamilo osmeh. Prijatelj@gmail.com. Predmet je bio *Ti*. Je li bio od lovca na glave? Otvorila ga je i pogledom preletela kratku poruku.

U TOJ RUŽIČASTOJ SUKNJI IZGLEDAŠ KAO DROLJA. KAKO OČEKUJEŠ DA TE BILO KO SHVATI OZBILJNO? PRIJATELJ

Okrenula se na stolici kao da bi autor mogao stajati odmah iza nje i čekati njenu reakciju. Ali, naravno, nije bilo tako.

Ponovo je pročitala mejl, a raniju ošamućenost zamenio je talas gneva, stida i sramote. Pogledala je u suknju koju je izabrala tog jutra. Jarkoružičasta uzana suknja u kojoj se osećala odvažno, uspešno i seksi. Sad je samo želela da je pokida sa sebe i baci u kantu za smeće.

Otvoreni prostor kancelarije već je bio pun ljudi. Njenih kolega. Prijatelja. Ljudi koje je poštovala i mislila da i oni poštuju nju. Proučavala im je lica i govor tela, tražeći nagoveštaje ko je mogao da joj pošalje taj mejl – proverila je vreme – pre samo deset minuta. Ali svi su izgledali isto kao i svakog dana.

Međutim, njoj se činilo kako se nikad više neće osećati isto u toj kancelariji.

Ajona

18.17 od Voterlua do Hempton korta

Ajonu je savladao talas onog naročitog straha kad zateknete osobu iz ljudskih resursa na sopstvenom sastanku sa šefom. Brenda – šefica ljudskih resursa, o kojima je ona i dalje razmišljala kao o kadrovskom, ali je ime promenjeno negde u devedesetim – nametljivo je sedela pored urednika za stolom u sali za sastanke. To, samo po sebi, nije značilo ništa, pošto je Brendino lice prirodno bilo nametljivo, ali samo je pojačalo Ajonin opšti utisak skore neizbežne propasti.

„Zdravo svima“, pozdravila ih je, proklinjući sebe zbog blagog podrhtavanja glasa. „Računaju li se dvoje kao svi? Možda je trebalo da kažem: *Zdravo, oboje* ili *Ćao, vas dvoje*.“ Blebetala je. Pogledala je pravo u urednika, uzaludno se nadajući da će Brenda možda nestati ako odbije da gleda u nju. Urednik joj se zvao Ed.* Je li promenio ime zbog posla? Ne bi je čudilo kad je on u pitanju.

„Uh, možeš li, molim te, ostaviti psa napolju, Ajona?“, zatražio je Ed, upirući prstom u dragu Lulu kao član streljačkog voda. Što je možda i bio.

* Urednik se na engleskom kaže *editor*. (Prim. prev.)

Ajona je izašla unazad kroz otvorena vrata da joj ne bi pučali u leđa.

„Možeš li možda da je pričuvaš nakratko?“, pitala je Edovu „izvršnu asistentkinju“, savremenu varijantu sekretarice, ali bez stenografskog kursa. Delovala je dovoljno oduševljeno. To joj je, bez sumnje, bila lepa promena u odnosu na posao Edove slabo plaćene i nedovoljno cenjene odane pomoćnice. „Voli kad je češeš po mekim mestima, odmah iza ušiju.“ Zatim je, jer je uvek preterivala kad je bila uznemirena, dodala: „Zar nismo svi takvi?“, i to propratila usiljenim, piskavim smehom. Edova asistentkinja se zapanjena skupila na stolici.

„Još jednom u prodor, dragi prijatelji“,* promumlala je Ajona sebi u bradu dok se vraćala u prostoriju, uspravljene kičme, visoko podignute glave, baš kao što je nekad izlazila na pozornicu, davnih dana.

„Sedi, sedi“, rekao je Ed, pokazujući na red raznobojnih praznih stolica oko konferencijskog stola. Izabrala je jednu na desnoj strani, nadajući se da će kombinacija narandžaste stolice i grimiznog kostima možda trajno oštetiti Brendine rožnjače. Izvadila je svesku i olovku iz torbe. Nije nameravala da bilo šta zapisuje, ali uvek je mogla upotrebiti olovku da Edu probode šaku ako bude neophodno. Ta misao ju je malo razveselila.

„Dakle, pre nego što pređemo na podrobnju procenu, želeli smo da razgovaramo s tobom o *unapređenju posla*“, počeo je Ed, spajajući prste ispred sebe i delujući ozbiljno kao školarac koji se pretvara da je direktor banke. Brzo je navodio pojedinosti o opadanju tiraža, nižim prihodima, većim opštim troškovima i svi ti brojevi lebdeli su oko Ajone kao radioaktivni polen na povetarcu dok se trudila da izgleda zainteresovano i pametno.

„Vidiš“, rekao je konačno, „treba da se više koncentriše-
mo na svoju digitalnu ponudu i privučemo mlađu publiku, a to znači da sav naš sadržaj mora biti savremen i bitan. I da

* *Henri V*, Vilijam Šekspir. (Prim. prev.)

budem potpuno otvoren, zabrinuti smo da *Pitaj Ajonu* deluje pomalo...“, zastao je, tražeći najprikladniji pridev pre nego što se odlučio za: „staromodno.“ Očigledno nije bio u stanju da pokaže stvaralački dar čak ni s uvredama.

Ajoni se smučilo. *Prestani*, čvrsto je rekla sebi. *Ustani i bori se. Seti se Budike, keltske kraljice*. Zato je sakupila svoju rasturenu vojsku i popela se u kočije.

„Hoćeš da kažeš da sam *previše stara*, Ede?“, pitala je i zatala da uživa u prizoru gospođe iz ljudskih resursa, koja je pobledela, zbog čega je linija koja joj je razdvajala napuderisano lice od podbratka postala samo još upadljivija. „Jer je za novinskog terapeuta životno iskustvo ključno. A ja sam doživela sve i svašta. Seksizam, ejdžizam, homofobiju.“ Izbacivala je reči kao nagazne mine, što su, naravno, i bile. Kad bi mogla da stekne onesposobljenost, što je u njenim godinama bilo vrlo moguće, imala bi pravi pokeraški ful mogućih slučajeva diskriminacije. *Probaj da ih zaobiđeš, Brenda iz ljudskih resursa*.

„Naravno da neću to reći“, branio se Ed. „Samo ti postavljam izazov.“ Odmah je razumela da je u ovom slučaju „izazov“ bio šifra za „ultimatum“. „U svakom slučaju, možda bi smanjivanje obima posla bilo pozitivan potez za tebe. Mogla bi da provodiš više vremena s unucima.“ Uputila mu je prodoran pogled i pucketala zglobovima na šaci, na šta se Ed uvek ježio.

Brenda je pročistila grlo i poigravala se vrpcom oko vrata. „O, nema unuka. Naravno da nema“, zamucao je Ed. Je li mislio „naravno da nema“ jer je očigledno bila premlada za unuke ili zato što je bila prevelika lezbijka?

„Hajde da ne žurimo ni sa čim. Sačekaćemo još mesec dana i videti možeš li da promeniš svoje stranice. Da ih osvežiš. Da cvrče. Misli na *milenijalce*. Tu je budućnost.“ Prisilio je lice na osmeh i ono je gotovo puklo od napora.

„Naravno“, rekla je Ajona i zapisala CVRČANJE u notes, a za njom i DRKADŽIJA. „Ali dozvoli samo da te podsetim, Ede, koliko su ključne savetodavne stranice za časopis. Ljudi zavise

od njih. I mislim da ne dramim previše kad kažem da i *životi* zavise od njih. I naši čitaoci uživaju u njima. Na kraju krajeva, mnogi kažu da kupuju časopis samo zbog mojih stranica.“ Eto ti sad, bedni rimski centurione.

„Siguran sam da je nekad bilo tako, Ajona“, odgovorio je Ed, podižući mač i zarivajući joj ga u srce. „Ali kad je to neko poslednji put rekao? Je li?“

Nije se odmah vratila za sto. Umesto toga, otišla je pravo do kupatila, pogleda uprtog u ružan a ipak praktičan tepih, još pomalo lepljiv pod nogama od silnog prosutog voćnog punča od poslednje kancelarijske zabave. Zaključala se u kabinu i sela na spuštenu ve-ce šolju, s Lulu na krilu, udišući mešavinu hemikalija s mirisom svežine borova, raznih telesnih izlučevina i psa. Zaplakala je. Nije to bilo ljupko plakanje, već eksplozivno, za kojim su usledile reke slina i maskare. Ovaj posao je bio njen život. Razlog zašto je ustajala ujutru. Davao joj je svrhu. Činio ju je *onim što je bila*. Šta bi bila bez njega? I ko bi još zaposlio novinsku terapeutkinju koja se brzo primicala šezdesetj i na istom poslu provela skoro trideset godina? Kako je od priznanja, obožavalaca i svečanog dodeljivanja nagrada stigla do ovoga? Pokušala je da sakupi malo ljutnje, ali bila je previše iscrpljena. Dobro staro vreme, kad je bila veoma zauzeta žongliranjem između društvene kolumne i stranice sa savetima s povremenim restoranskim kritikama i putopisima bilo je naporno, ali ne biti *dovoljno* zaposlen je iscrpljujuće. Bila je umorna od toga da odiše samopouzdanjem koje već godinama nije stvarno osećala. Bila je umorna od toga da stalno deluje zauzeto kad su joj sve obaveze – osim stranice sa savetima – postepeno oduzeli.

Naučila je kako da razvuče svaki zadatak satima i da iskrivi ekran kompjutera tako da niko ne vidi kako umesto da radi, zapravo planira čarobne odmone s Beom na savršenim koralnim ostrvima ili uhodi stare školske drugarice na *Fejsbuku*.

Život, naravno, nije bio takmičenje. Ali da je bio, zamišljala je sebe u velikom vođstvu. Godinama se potajno podsmevala životnim izborima svojih vršnjakinja, pošto su, jedna po jedna, naglo prekidale karijeru da bi rađale decu i udovoljavale potrebama nezahvalnih, sebičnih muževa, koji su nekad izgledali donekle privlačno, ali su uzgajili pivske stomake, dlačice u nosu i gljivice na nožnim prstima.

Ali sad je gledala njihove slike s dečjih matura, višegeneracijskih proslava za oribanim kuhinjskim stolovima od borovine, čak i malene, novorođene unučice, koji neusredsređeno trepću u kameru, i zapitala se jesu li možda ipak one pobedile na kraju. Barem nisu plakale u vrat kućenceta u toaletu.

Čula je kako se otvaraju vrata toaleta i kako dva para potpetica kuckaju po popločanom podu. Podigla je noge na šolju, privukla kolena na grudi i zagnjurila lice još jače u Lulino krzno da priguši zvuk jecanja.

„Bože, mrzim ponedeljak“, čula je jednu ženu.

Shvatila je, uz olakšanje, da je to bila Marina, urednica stranica s udarnim temama. Bile su dobre prijateljice, uprkos tome što je Marina bila mlađa gotovo trideset godina. Uvek bi proćaskale kod aparata za vodu i čak su nekoliko puta izašle i na ručak. Marina joj je pričala sve kancelarijske tračeve, a zauzvrat joj je Ajona davala besplatne savete o njenom zapetljanom ljubavnom životu. Takođe su se međusobno poštovala kao dve profesionalne žene na vrhuncu moći. Možda bi trebalo da izađe iz skrovišta i poveri se prijateljici. Da podeli muku i tako to. Možda bi mogla da predloži da ponovo odu na ručak. Da se okrepe s dosta alkohola.

„I ja“, rekla je Brenda iz ljudskih resursa. „Iako sredu mrzim još više. Znaš, ni tamo, ni ovamo.“

„Hej, jesam li to videla tebe i Eda da razgovarate s onim dinosaurom?“, pitala je Marina. „Jeste li konačno rešili da je istrebite? Šta nameravate? Ledeno doba ili udar meteora?“

Toliko o ženskoj solidarnosti.

* * *

Laknulo joj je više nego obično kad je zatekla svoj voz za povratak kući kako je čeka na peronu pet, u Votterluu. Barem je ovaj deo dana bio umirujuće predvidljiv. Ukrcala se u svoj uobičajeni vagon, zatim je opsovala u sebi i slučajno stegla Lulu, zbog čega je ona zakevtala. Tu je bio i Grožđar – kako se ono zvao? Pirs. Tako je. Sedeo je na drugoj strani prolaza od jedinog slobodnog sedišta. Sigurno će hteti da započne razgovor i koliko god bi uživala u nečijem prekomernom zahvaljivanju, trenutno je samo želela da sedi tiho i zamišlja sebe u svetu u kom i dalje znači nešto.

Uzdahnula je i sela. Otvorila je torbu i izvadila čašu i pljosku s već izmešanim džinom i tonikom, zajedno sa zatvorenom najlon vrećicom u kojoj je imala nekoliko kriški limuna. Čekala je da je neizostavno prekine. Ali to se nije dogodilo. Pogledala je u Pirsu, koji je sedeo leđima naslonjen na sedišta kao da bi mogao da ga savije po svojoj volji i toliko je raširio butine da je starica koja je sedela pored njega bila priljubljena uz prozor kao rimska zavesa. Video je da ga Ajona gleda i na trenutak je pomislila da će progovoriti, ali onda je skrenuo pogled i spustio ga na mobilni, koji je zgrabio i počeo da kucka po njemu zapovedničkim kažiprstom.

Osetila je nelagodu. Zatim ljutnju na sebe što je dopustila da je taj... *tikvan* uzruja. Svakako je pristojno – jedino što možeš da uradiš – kad se sretnoš s osobom koja je pre samo nekoliko sati *pomogla da ti se spase život*, da zahvališ? Ili barem kažeš „zdravo“? Usputno klimneš glavom, možda? Možda je nije prepoznao? Nije moguće, zar ne? Nikad je nisu mogli optužiti jedino za to da su je lako zaboravljali.

„Dušo“, rekao je u telefon, takvim tonom i tako glasno da je bilo jasno kako ga nije briga za spokoj svojih saputnika. „Možeš li da skokneš do podruma i doneseš bocu puji-fumea i staviš je u frižider da se ohladi? Ne, ne to. Ono kvalitetno. Ono koje smo doneli s onog groznog odmora u vili u dolini Loare s Pinkertonovima.“

Lulu je zarežala s Ajoninog krila. Ajona je osetila kako joj se telo širi, poput gajdi kad se pune vazduhom, zatim se okrenula prema Pirsu i piskavo je zalajala na njega.

Pirs je pritisnuo telefon, prekinuo razgovor bez pozdrava i ljutito pogledao u Ajonu.

„Šta je, za ime sveta, s tim smešnim psom?“, viknuo je.

Ajona je navikla da ljudi budu grubi prema njoj i možda je mogla da pređe preko Pirsove nezahvalnosti i neotesanosti, ali nije mu dozvolila da vređa Lulu.

„Lulu“, rekla je, „nije smešna. Zapravo, veoma je inteligentna. Takođe je i feministkinja, i kao takva, napada otrovnu muževnost gde je vidi.“

Pirs je zinuo, podigao primerak *Ivning standarda* i otvorio ga ispred lica kao veo. Ajona je bila sasvim, sasvim sigurna da više nikad neće pogledati jedno u drugo, a kamoli razgovarati. I hvala gospodu na tome.

Sandžej

Sandžej se prebacio iz hitne službe na onkologiju dva meseca ranije. To je na mnogo načina bio napredak. Hitna je bila grozničava, haotična i izuzetno stresna, isprekidana zvucima alarma, plakanja i hitnih odsečnih uputstava. Tamo se takođe osećao i pomalo izgubljeno. Slanje dece kući sa slomljenom rukom sigurno smeštenom u gips, s nalepnicom za hrabrost, bilo je lepo i dirljivo, ali je toliko često prebacivao ljude na odeljenja da nikad nije čuo kraj njihove priče. Nisu se mogli graditi odnosi s pacijentima u hitnoj, obično bi se samo ulazilo u najdramatičniji deo radnje i izlazilo iz njega pre rešenja.

Onkologija je više odgovarala njegovim jakim stranama, pa je zato i tražio premeštaj. Moći će da vida iste pacijente iz nedelje u nedelju, i to mesecima. U nekim slučajevima čak i godinama. Već je poznavao redovne – imena njihove dece i unuka, sadržaje njihovih snova i košmara i kako da im što više olakša lečenje. Zato je i pohađao koledž zdravstvene nege – da leči srca i duše baš kao i tela. Kad je to napisao u svojoj prijavi, nije tek tako navodio otrcane izraze, mislio je to iskreno.

Nevolja je bila u tome, otkrio je, da što se više upetljavao u živote pacijenata, manje je mogao da prihvati nesrećne

završetke. Na svaku šačicu ljudi koje je slao kući s benignom cistom ili potpuno izlečene posle pet godina, našao bi se neko s neizlečivom bolešću koja se vratila i proširila na jetru, kosti i mozak. Bile su tu majke male dece koje je gledao kako sve više slabe sa svakom turom hemoterapije: prvo gube kosu, trepavice i obrve, zatim smisao za humor i, na kraju, nadu.

Specijalisti s kojima je radio kao da su oguglali na sve to. Umeli su da se „ograde“. Mogli su da se bave tragedijom, nepravdom i razorenim životima, a onda da skinu bele mantile na kraju dana i odu na pivo ili dva bez, činilo se, ijedne brige na svetu. Kako su to uspevali? Izgleda da su Sandžejeve ograde bile preniske. Nije mogao da spreči da se sve preliva preko njih. Probudio bi se usred noći razmišljajući o tumor markerima u najnovijem nalazu krvi gospodina Robinsona ili bi se setio obilno raštrkanih tamnih senki na pet skenu gospođe Grin dok bi pokušavao da večera.

„Hvala ti“, rekla je gospođa Harison („Molim te, zovi me Džuli“) dok je stavljao zavoj preko mesta biopsije, odmah pored leve pazuše jame. „Misliš li da će biti u redu?“ U njenom pogledu su se videli nada i strah u borbi za prevlast.

„Pokušaj da ne brineš, Džuli“, rekao je dok je pokušavao da izbegne pitanje i pretraživao po svojim mentalnim dosijeima prihvatljive odgovore. „Devet od deset kvržica u dojci bude dobroćudno. Ali postupila si sasvim ispravno što si odmah otišla kod svog lekara, samo da budeš sigurna.“

Ovo je, naravno, bilo istina, ali Sandžej je video izraz lica tehničara dok je beležio mere zabrinjavajuće velike i džombaste tamne mase na ekranu. Džuli ništa od toga nije mogla da primeti, ali Sandžej je naučio da prepozna blago skupljanje očiju i zatezanje prstiju na kompjuterskom mišu.

„Znam, znam, ali brinem zbog dece. Još su mali. Šest i četiri godine. Hoćeš li da vidiš slike?“, pitala ga je dok je vadila telefon. Nije želeo da gleda slike – to bi mu samo otežalo. Kad bi samo mogao da se usredsredi na brojeve slučaja, prognoze i

plan lečenja, a ne na ožalošćenu decu i spisak želja koje nikad neće biti ispunjene.

„Voleo bih“, odgovorio je, uz topli osmeh.

Nakon što se raznežio nad slikama dvoje srećne, bezbedne, krezube dece koja nisu imala pojma da će im se uskoro možda raspasti ceo svet, poslao je Džuli kući s nemogućim uputstvom da se zaokupi nekim poslom i pokuša da ne misli na to dok se ne vrati po rezultate biopsije za pet dana.

Ušao je u praznu porodičnu sobu, takođe poznatu i kao soba za stvarno loše vesti. Nisu pozivali parove da „sednu u porodičnu sobu“ na vesele razgovore. Uzeo je čašu vode iz aparata u uglu i seo je na fotelju okruženu duhovima reči kao što su *terminalno, zahvaćeno, ne oživljavaj i na smrti*. Jesu li se sav taj šok i bol uvukli u tapacirani nameštaj? Zamišljao je kako cure iz jastučića i zavesa, kao otrovan, lepljiv talog koji postepeno ispunjava sobu i guta ga.

Ruka mu je zadrhtala i prosuo je malo vode na pod. Spustio je čašu i potrudio se da diše dugo i duboko. Srce samo što mu nije iskočilo iz grudi. Pritisnuo je dlan na grudnu kost, tako jako da je mogla da mu ostane modrica, kao da će ga silom zadržati na mestu.

Šta bi rekla Džuli ili svi oni ljudi u vozu u ponedeljak, koji su ga posmatrali kao nekog heroja, kad bi znali za njegove redovne napade panike koji ga parališu? Šta kad bi mogli da ga vide kako se krije u porodičnoj sobi, kupatilima ili ostavi, presavijenog, s glavom u rukama dok je čekao da ponovo normalno prodiše?

Od kakve je koristi bio onkološki medicinski tehničar koji se plašio smrti?

Verovatno je bilo dobro što je upropastio sve s Devojkom iz Voza. Čak i da je pristala na sastanak, uskoro bi otkrila kakav je on lažnjak i tu bi bio kraj.

Marta

8.13 od Serbitona do Voterlua

Marta je prošla na vrhovima prstiju pored zatvorenih vrata spavaće sobe, trudeći se da ne čuje prigušeno stenjanje i ritmično udaranje uzglavlja o zid, koje je dopiralo iznutra. Već je bilo dovoljno neprijatno da zamišlja stare ljude kako *to rade*; još je gore kad ti je jedno od njih majka. I još je gore od toga kad ti ta druga osoba nije otac.

Taj dečko Ričard („Molim te, ne zovi me Dik, ha-ha“) izgleda da se zadržao. Brojala je mesece na prste. Prošlo je skoro godinu dana i pronalazila je sve više muških stvari u kući. Penu za brijanje u kupatilu, bokserice u korpi za veš, pa čak i malu kutiju za alat u hodniku, koju zapravo nikad nije koristio, ali je Marta sumnjala da je on ostavlja tamo da bi izgledao muževno i korisno.

Pitala se je li Ričard znao koliko njena majka ima godina ili mu je Kejt prodala uobičajenu žvaku o tome kako je rodila Martu „smešno mlada. Jedva sam napunila dvadeset.“ Približavao joj se rođendan, pa je možda Marta trebalo da joj napravi tortu i ispiše na njoj šlagom u boji SREĆAN ČETRDESET

PETI ROĐENDAN. To bi izazvalo nevolje, i to ne samo zato što joj majka nije pipnula prerađeni šećer još od prošlog veka.

Mada, možda nije bilo pametno oterati ovoga. Njegova zamena bi mogla biti gora. A bilo bi zamene, pošto joj se majka, kao priroda, gnušala vakuuma. Gnušala se i usisivača,* kad malo bolje razmisli. Kuća im je bila u velikom neredu.

Marta je mehanički hodala ka stanici, razmišljajući o porukama koje je sinoć razmenila s Fredijem. Zaista joj se dopadao. Očigledno nije bio omiljen. Bio je pomalo nespretna i neprihvaćen, ali teško da bi mu *to* zamerila. Zapravo je bio izuzetno pametan i neobično zabavan.

Nije padala u nesvest zbog njega kao junakinje romana Džejn Ostin. Nije bilo ubrzanog lupanja srca, nadimanja grudi ili otkopčavanja korseta. Nije ni nosila korset, a grudi joj ionako nisu bile dovoljno velike da bi se nadimale. Ali otkrila je da je važno imati dečka i pričati o njemu. Kad se sve kul devojke skupe u uglu da šapuću i kikoću se, i ona će imati o kome da šapuće i kikoće se. Biće deo ekipe. Prigrllila je tu misao kao termos s toplom vodom.

Često se osećala kao Dejvid Atenboro u ulozi pripovedača u dokumentarcu o prirodi. Bila je posmatrač nepoznatih vrsta i pokušavala da shvati njihove navike i rituale, pa da se kreće među njima a da je ne odbace i ne zadirkuju. Jesu li drugi tinejdžeri to radili prirodno? Ili su se i oni mučili da nauče pravila? Pravila koja su se, izgleda, uvek menjala taman kad se sva nauče. Koje se marke nose, koja se muzika sluša, koje se reči koriste, koji se ljudi prate na društvenim mrežama, koji se glumci obožavaju. Bilo je to minsko polje.

Voz je bio skoro pun kad se zaustavio na stanici Serbiton. Bilo je samo jedno slobodno mesto u vagonu i krenula je prema njemu. Spremala se da sedne, kad se jedan tipičan alfa mužjak, gradski tip, koji se približavao iz suprotnog pravca, bacio

* Usisivač se na engleskom kaže *vacuum cleaner*. (Prim. prev.)

napred i odgurnuo je s puta. Raširio se na sedištu, izvadio laptop iz aktovke i otvorio ga na stolu ispred sebe, kao pas koji podiže nogu na uličnu banderu da obeleži teritoriju.

„O, sjajno“, procedila je, ne shvativši da je progovorila naglas dok se on nije okrenuo i pogledao u nju.

„Izvini, ljubavi“, rekao je s osmehom za koji je nesumnjivo mislio da je umiljat. „Postoje dobitnici i gubitnici u životu, a u ovom slučaju – ti si gubitnica.“

Osetila je kako crveni. Nije znala šta da kaže. Želela je da pobegne, ali prolazi su bili zakrčeni. Telefon joj je zazujao u džepu. Jednom, zatim dvaput, a onda je nastavio odlučno. Izvadila ga je i zagledala se u ekran, zahvalna na tom skretanju pažnje. Čet grupa desetog razreda ludovala je s nekim glupim tračem.

Pregledala je poruke unazad, reči su joj se zamaglile i stomak zgrčio. Nemoguće? Ne. Ne. Ne. To nije mogla biti ona. Hvatala ju je paranoja. A onda je stigla do samog izvora sveg elektronskog blebetanja, smejanja, ruganja, gađenja, vredenja i osetila je kako joj se stomak zgrčio još jače i talas žuči joj je silovito izleteo iz grla.

„Jebote!“, viknuo je Kradljivac Sedišta kad mu je povratila po tastaturi. „Imaš li uopšte pojma koliko ovaj laptop košta?“

Čula je cviljenje na drugoj strani i pogledala u oči poznatom francuskom buldogu koji joj se tog trenutka, čini se, zagledao pravo u dušu.

„Kako se usuđuješ!“, viknula je žena koja je držala psa. Marta je ustuknula, pretpostavljajući da više na nju pre nego što je shvatila da žena zuri pravo u Kradljivca Sedišta. Marta ju je videla u vozu mnogo puta pre toga. Zvala ju je Dama s Čarobnom Torbom. „Zar ne vidiš da jednoj devojci nije dobro? Bože, trebalo je da učinim svetu uslugu i pustim te da se ugušiš pre neki dan.“

„Ja sam ovde oštećena strana, zapravo!“, pobunio se čovek, pokazujući na laptop s gađenjem.

„Pa postoje pobednici i gubitnici u životu, a u ovom slučaju – ti si gubitnik“, rekla je Dama s Čarobnom Torbom, što bi bilo kog drugog običnog dana Marti izmamilo osmeh.

Dok je dvoje odraslih razmenjivalo uvrede, ona se na tren setila scene iz *Parka iz doba jure* gde se ti-reks i indominus reks okrenu jedan protiv drugog i tako nemoćni ljudi uspeju da pobegnu neprimećeni, i kad su se vrata otvorila na sledećoj stanici, uspela je da izađe iz vagona i potrčala.

Probijala se kroz gomilu putnika, dok su je u grlu i dalje pekli ostaci stomačne kiseline, činilo joj se kako joj beskrajn niz obaveštenja pogađa telefon kao šrapnel i znala je da postoje neke okolnosti koje je bilo nemoguće savladati.

Ajona

8.05 od Hempton korta do Voterlua

Ajona nikad ranije nije patila od stvaralačke blokade. Sasvim suprotno. Obično je morala da obuzdava reči, da ih kroti. Ali od *onog sastanka* pre nedelju dana reči koje su joj obično tekle tako prirodno izlazile su po dve ili tri, samo da ih obriše nedugo nakon što padnu na papir. Svaki put kad bi uspela da sastavi ceo pasus, pogledala bi ga i pomislila: *CVRČI li? Je li dovoljno MILENIJUMSKI?* Dar i samopouzdanje su je napustili baš kad su joj trebali više nego ikad.

Pomišljala je da zatraži pomoć nekog „milenijalca“ iz kancelarije, ali verovatno su je svi – kao i Marina – smatrali dinosaurom i potajno se nadali da će se samo odgegati u penzionerski dom u bež pantalonama s rastegljivim strukom i običnim cipelama i tako osloboditi još jedan „vrući“ sto. I osim toga, pokazala bi slabost ako bi tražila pomoć na poslu, što trenutno stvarno nije mogla da priušti sebi.

Pijuckala je čaj dok je gledala kako se putnici ukrcavaju u voz u Nju Maldenu. Tu je bio Sandžej, hrabri medicinski tehničar koji je spasao život onom nezahvalnom mizoginom

kretenu prošle nedelje. Seo je na slobodno mesto naspram nje. Klimnuli su glavom jedno drugom i nelagodno se osmehнули.

Shvatila je da nema pojma šta je prihvatljivo ponašanje. Njena nedavna rasprava s Pirsom samo je poslužila kao koristan podsetnik da razgovor sa strancima u vozu *uopšte* nije dobra zamisao. Zato je i postojalo nepisano pravilo protiv toga. Ali ona i Sandžej su podelili *trenutak*. Povezao ih je, sviđalo im se to ili ne, kratak susret sa smrću. Dakle, kakva su sad bila pravila? Bože, ponekad je bilo tako teško biti Britanac.

Zurila je kroz prozor u zadnja dvorišta kuća u nizu, dečje ljuljaške, malene ribnjake, užad za sušenje veša i staklenike. Sve to je bilo mali nagoveštaj o porodici koja je tamo živela. Sve samo da izbegne gledanje u oči, zbog čega bi joj njene nedoumice još teže pale.

Voz je usporio, a zatim se zaustavio uz drmusanje.

Kako je vreme prolazilo bez naznaka pokreta, Ajona i njeni saputnici bivali su sve uznemireniiji. Tišinu su prosecali uzdasi i stenjanje, kuckanje po telefonskim ekranima i šuškanje stopalima. Konačno, sitan i – s obzirom na okolnosti – neprijatno cvrkutav glas javio se iz razglasa.

„Izvinjavamo se zbog ovog kašnjenja jutros, koje se desilo zbog signala za kvar u Voksolu. Nadamo se da ćemo uskoro krenuti.“

„O bože, baš će se zabrinuti za nas u kancelariji“, šapnula je Ajona Lulu, poželevši da je to istina. Ako tu ostanu zaglavljene celo jutro, hoće li iko primetiti? Lulu je pogledala u nju, očima nalik na dva čokoladna dugmeta koja su se topila na suncu, i polizala ju je po nosu.

Okrenula se prema Sandžeu, koji je ritmički dobioao prstima po stolu ispred njih. Vilica mu je bila tako čvrsto stegnuta da je videla kako mu mišić poigrava kraj ušne školjke, a disanje mu je postalo plitko i ubrzano. Nije bilo dobro. Moraće nešto da mu kaže.

„Jeste li dobro, Sandžeu?“, pitala je istim glasom kakvim je smirivala Lulu kad god bi neki drugi, manje pristojan pas

zalajao na nju u parku. Podigao je pogled, preplašen, kao da je zaboravio gde se nalazi.

„Uh, da. Hvala. Samo što ću zaista zakasniti u smenu“, rekao je.

„Uskoro ćemo krenuti, sigurna sam“, tešila ga je. „A teško da se radi o životu i smrti, zar ne?“ Zatim je začutala, jer je shvatila grešku. „O bože, možda se u vašem slučaju i radi, zar ne?“

Nasmejao se, pomalo nelagodno. „O, nisam tako nezamenljiv!“, rekao je. „Radim na onkologiji, pa moji pacijenti obično umiru malo sporije. Više od polovine ne umre uopšte, hvala bogu.“

„Dobro onda“, rekla je. „Nema razloga za brigu, zar ne? Znete, juče bi mi dobro došla vaša medicinska veština iz voza. Sedela sam ovde, a jedna učenica je povratila pravo na laptop onog Elegantnog ali Seksističkog Serbitona!“

„Koga?“, začudio se.

„Znete, Grožđara. Pirsu. Onog kom ste spasli život. Uostalom, gde ste bili? Otad vas nisam videla. Počela sam da pomišljam da ste bili samo neka vrsta rajskog priviđenja. Mada da ste bili, nisam sigurna zašto bi se trudili da spasavate *njega*. Možda je izgledalo kao obična povraćka, ali zapravo je bila tečna karma.“

„Uh, sedeo sam na drugom kraju voza. Da budem iskren, namerno“, izjavio je.

„Izbegavali ste me?“, pitala je, shvativši kad su joj reči već izašle iz usta da je posle sastanka s Edom i ljudskim resursima postala neobično paranoična i jadna. *Prestani, Ajona. Jadni mladić može sedeti gde želi. Uplašićeš ga.*

„Ne. Ne zbog vas, ne, nipošto“, rekao je, zamuckujući preko uzastopnog poricanja. Bog ga blagoslovio. „Zbog *nje*. Devojke iz Voza.“

„Koje Devojke iz Voza?“, pitala je, začuđeno. „Zar to nije film? I zar nije ona ubila nekoga? Ili možda nije. Ne mogu zapravo da se setim. Tako je *zapatljano*.“